

PORADNIK INSTYTUTU ORDO IURIS

PRAKTYCZNE ZAGADNIENIA PRAWNE W CZASACH EPIDEMII COVID-19

ODPOWIEDZI NA NAJWAŻNIEJSZE PYTANIA DUSZPASTERZY

ADW. TOMASZ CHUDZINSKI, KONRAD DYDA, DR MARCIN OLSZÓWKA

PORADNIK INSTYTUTU ORDO IURIS

**PRAKTYCZNE
ZAGADNIENIA PRAWNE
W CZASACH EPIDEMII COVID-19**

ODPOWIEDZI NA NAJWAŻNIEJSZE
PYTANIA DUSZPASTERZY

ADW. TOMASZ CHUDZINSKI

KONRAD DYDA

DR MARCIN OLSZÓWKA

Edycja pierwsza
stan na 7 kwietnia 2020 r.

Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

„Poradnik Instytutu Ordo Iuris.
Praktyczne zagadnienia prawne w czasach epidemii COVID-19
Odpowiedzi na najważniejsze pytania duszpasterzy”

Autorzy:

Adw. Tomasz Chudzinski
Konrad Dyda
dr Marcin Olszówka

Recenzenci:

dr Tymoteusz Zych
adw. Jerzy Kwaśniewski

Korekta:

dr Tymoteusz Zych,
adw. Jerzy Kwaśniewski
dr Małgorzata Szczepkowska

Opracowanie graficzne:

Błażej Zych
Bartłomiej Mortas

Zdjęcie na okładce:

Adobe Stock

Wydawnictwo:

Ordo Iuris
ul. Zielna 39, 00-108 Warszawa
www.ordoiuris.pl
www.koronawirus.ordoiuris.pl

Wydanie I, polskie.

ISBN: 978-83-948919-1-6

Copyright © by Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

Warszawa 2020.

Autorzy oraz Wydawnictwo dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Celem publikacji jest przybliżenie szerokiemu odbiorcy praktycznych prawnych i administracyjnych uwarunkowań towarzyszących stanowi zagrożenia epidemicznego, stanowi epidemii. Autorzy nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za wykorzystanie tych informacji, ani za ewentualne wyniki z tego szkody, w szczególności w złożonych stanach faktycznych, które zawsze wymagają indywidualnej analizy ze strony prawnika.

Wszelkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Wstęp

Wielebni Księża, Drodzy Przyjaciele Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris,

Trwająca pandemia koronawirusa wśród wielu osób powoduje lęk, smutek, ale też wątpliwości co do sposobów praktykowania wyznawanej wiary. W wyniku – najpierw wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii – zredukowano czasowo możliwość uczestnictwa wiernych w publicznym celebrowaniu liturgii Mszy św., a obostrzenia związane z rozprzestrzenianiem się pandemii znacząco utrudniają sprawowanie sakramentów. Niestety, z tego powodu zbliżające się obchody Triduum Paschalnego i Uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego będą w dużej mierze możliwe tylko w duchowej łączności z wiernymi.

Jeszcze przed kilkoma tygodniami wprowadzenie tego rodzaju ograniczeń było niewyobrażalne. Doświadczenia krajów zachodniej i południowej Europy pokazują jednak, że zlekceważenie zagrożeń związanych z wirusem SARS-CoV-2 może doprowadzić do tragicznych konsekwencji, a niejednokrotnie podjęcia nadzwyczajnych działań – także w sferze duszpasterskiej.

Konieczność walki z pandemią nie oznacza jednak, że wierni powinni w ogóle zaprzestać praktyk religijnych czy też korzystania z innych form duszpasterstwa – wręcz przeciwnie, nałożone przez władze państwowe ograniczenia w przemieszczeniu się czy uczestnictwie w zgromadzeniach powinny stać się impulsem do skorzystania z innych dostępnych form udziału w życiu religijnym, w tym formuły zdalnej. W jaki sposób duszpasterze mogą i powinni je zorganizować? To jedno z podstawowych pytań, na które postaramy się odpowiedzieć w prezentowanym poradniku.

Wiele parafii i innych jednostek kościelnych – będących pracodawcami czy przedsiębiorcami – spotyka się w tym czasie ze skutkami typowo gospodarczych reperkusji trwającego stanu epidemii i wcześniejszego stanu zagrożenia epidemicznego. Duszpasterze, zwłaszcza ci, którym powierzono troskę o parafie, muszą sprostać wymaganiom związanym z zabezpieczeniem jej finansowego funkcjonowania czy też zagwarantowania realizacji praw pracowniczych zatrudnionych osób. Z pewnością jest to trudne wyzwanie, wymagające podjęcia odpowiednich decyzji, umocowanych w obowiązującym prawie.

W związku z tym, w odpowiedzi na kiedrowane do nas prośby, przygotowaliśmy pierwszą edycję Poradnika Ordo Iuris na czas stanu epidemii, dedykowanego specjalnie dla duszpasterzy – zwłaszcza tych odpowiedzialnych za funkcjonowanie parafii. Zawarliśmy w nim odpowiedzi na kilkanaście pytań, które mogą pomóc kapłanom zarówno we właściwym zrozumieniu prawnych aspektów obecnej sytuacji, jak i znalezieniu odpowiednich sposobów zabezpieczenia doczesnych aspektów funkcjonowania wspólnoty.

W poradniku przedstawione zostały standardy wynikające z przepisów prawa powszechnie obowiązującego – nie są natomiast omawiane standardy wynikające z norm prawa kanonicznego, które mogą różnić się w poszczególnych diecezjach. Uzupełnieniem poradnika prawnego jest zestaw praktycznych wskazówek sanitarnych opracowany przez dr. hab. Andrzeja Lewandowicza.

W prezentowanym poradniku znajdują się odpowiedzi m.in. na następujące pytania:

- Co oznacza wprowadzenie stanu epidemii?
- Jakie prawa i obowiązki ma osoba objęta kwarantanną?

- W jaki sposób zorganizować celebrację spowiedzi i innych sakramentów?
- Jak stan epidemii wpływa na formalności przy zawieraniu małżeństwa konkordatowego?
- Jakie są prawa i obowiązki pracowników jednostek kościelnych w dobie stanu epidemii?
- Czy i na jakie ułatwienia mogą liczyć podmioty wyznaniowe prowadzące działalność gospodarczą?
- Które sprawy urzędowe i jak można załatwić przez internet?
- Co z terminowymi sprawami sądowymi i administracyjnymi?
- Czy istnieje możliwość renegotjowania warunków umów cywilnoprawnych zawartych przez parafię?
- Jakie są szczegóły rządowych propozycji wsparcia dla prowadzących działalność gospodarczą, których obroty zmniejszyły się i którzy stoją przed perspektywą zwolnień pracowników?
- W jaki sposób obecny stan epidemii wpływa na obowiązek opłacania składek ZUS z tytułu bycia osobą duchowną?

Prawo zawsze – szczególnie w nadzwyczajnych okolicznościach – jest rzeczywistością dynamiczną. Dlatego nasz poradnik obejmuje stan prawny na 7 kwietnia 2020 r., a wraz ze zmianami prawnymi będziemy go na bieżąco aktualizować. Jednocześnie uruchomiliśmy **Infolinię Ordo Iuris**, w ramach której nasi prawnicy udzielą informacji i porad w zakresie codziennych problemów prawnych związanych z ogłoszonym stanem epidemii.

Infolinia Ordo Iuris czynna jest od 23 marca, od poniedziałku do piątku, w godzinach 11:00 – 17:00 pod numerem telefonu 533 326 803 oraz pod adresem e-mail: koronawirus@ordoiuris.pl.

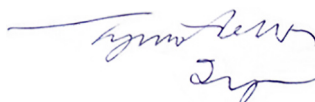
W naszym zamierzeniu pierwsza edycja poradnika to dopiero początek budowy obszernego kompendium praktycznej wiedzy o funkcjonowaniu prawa i administracji w czasach epidemii koronawirusa. W oparciu o praktyczne pytania i problemy zgłaszane na infolinii będziemy przygotowywać kolejne, aktualizowane edycje publikacji. Jesteśmy przekonani, że w ten sposób wspólnymi siłami zapewnimy naszym Rodakom tak potrzebne dzisiaj źródło pewnej wiedzy i wiążące się z tym poczucie bezpieczeństwa.

W czasie epidemii najważniejsza jest solidarność. Dlatego zachęcamy do okazywania niezbędnej pomocy wszystkim potrzebującym, w tym w szczególności osobom starszym i wymagającym opieki z naszego najbliższego sąsiedztwa.

Z poważaniem

adw. Jerzy Kwaśniewski
Prezes Instytutu Ordo Iuris

dr Tymoteusz Zych
Wiceprezes Instytutu Ordo Iuris

dr Marcin Olszówka
Dyrektor Centrum Analiz Legislacyjnych

adw. Tomasz Piotr Chudzinski
Autor poradnika

Konrad Dyda
Autor poradnika

adw. dr Bartosz Lewandowski
Dyrektor Centrum Interwencji Ordo Iuris

W związku z dynamicznie rozwijającą się sytuacją epidemiologiczną związaną z szerzeniem się koronawirusa SARS-CoV-2 eksperci Instytutu Ordo Iuris przygotowują kolejne analizy i opracowania, uwzględniające nowe dane. Aby pobrać najbardziej aktualną wersję poradnika, zachęcamy do skorzystania ze strony www.koronawirus.ordoiuris.pl/parafie

Instytut Ordo Iuris może działać wyłącznie dzięki wsparciu Darczyńców.

Dlatego jedynie dzięki hojności ludzi dobrej woli nasz zespół profesjonalnych prawników jest w stanie podejmować skuteczne działania w obronie życia, rodziny i najważniejszych wartości, a także służyć wsparciem w nagłych, nieprzewidzianych sytuacjach takich jak właśnie czas epidemii koronawirusa. Dlatego bardzo prosimy Państwa o zaangażowanie w wyjątkową misję Instytutu Ordo Iuris.

DAROWIZNĘ MOŻNA PRZEKAZAĆ NA KONTO:

32 1160 2202 0000 0002 4778 1296

Fundacja Instytut na rzecz
Kultury Prawnej Ordo Iuris,
ul. Zielna 39, 00-108 Warszawa

oraz za pomocą przelewów internetowych Tpay i PayPal
(szczegóły na stronie www.ordoiuris.pl)

Spis treści

Wstęp	4
I. Działania podjęte w celu ograniczenia epidemii	8
1. Co oznaczał wprowadzony 13 marca 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego?	8
2. Czym jest wprowadzony 20 marca 2020 r. stan epidemii?	8
3. Jakie ograniczenia wprowadzono w związku z ogłoszeniem stanu epidemii?	9
II. Organizowanie kultu religijnego w okresie stanu epidemii	11
4. Kto ma obowiązek zapewnić przestrzeganie zarządzeń państwowych podczas sprawowania Mszy św. lub pogrzebu?	11
5. Czy można zorganizować Mszę św. polową lub w prywatnych pomieszczeniach?	11
6. Czy Adoracje Najświętszego Sakramentu zostały zakazane?	12
7. W jaki sposób zorganizować spowiedź i sprawowanie innych sakramentów?	12
8. Czy muszę odwołać pielgrzymkę parafialną? Jeśli tak, to w jaki sposób rozliczyć już zamówione usługi (np. autokar, hotele)?	13
III. Prawne i ekonomiczne aspekty zarządzania parafią w czasie stanu epidemii	15
9. Czy jednostki kościelne prowadzące działalność gospodarczą będą mogły skorzystać z tzw. tarczy antykryzysowej?	15
10. Jakie wsparcie obejmuje tzw. tarcza antykryzysowa?	16
11. Czy warto skorzystać z „wakacji kredytowych” na zaciągnięte zobowiązania parafii wobec banku?	16
12. Jakie są uprawnienia posiadają pracownicy instytucji kościelnych w okresie epidemii?	17
13. Czy i na jakich zasadach pracownicy instytucji kościelnych mogą korzystać z zasiłku opiekuńczego?	17
14. Czy pracodawca będący kościelną osobą prawną może nie płacić składki na ZUS?	17
15. Czy duchowny za okres epidemii ma obowiązek zapłacić składki na ubezpieczenie w ZUS?	17
16. Czy mogę renegować umowy zawarte przez parafię, np. na przeprowadzenie remontu plebanii? Czy moi kontrahenci mogą domagać się wprowadzenia zmian do umowy?	18
IV. Najważniejsze informacje o funkcjonowaniu podmiotów publicznych w czasie stanu epidemii	19
17. Czy w okresie epidemii biegnie termin do dostarczenia zaświadczeń do USC o zawarciu „małżeństwa konkordatowego”?	19
18. Mam do załatwienia ważną sprawę urzędową. Za niedotrzymanie terminu grozi mi administracyjna kara pieniężna. Czy mogę załatwić tę sprawę zdalnie – przez Internet?	19
Podstawowe zalecenia higieniczne dla wiernych i duszpasterzy	21
1. Jakie środki ostrożności powinien podjąć duszpasterz?	21
2. Jakie środki ostrożności powinien podjąć wierny?	22

I. Działania podjęte w celu ograniczenia epidemii

1. Co oznaczał wprowadzony 13 marca 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego?

Zgodnie z art. 2 pkt 23 ustawy o chorobach zakaźnych¹, „stan zagrożenia epidemicznego to sytuacja prawna wprowadzona na danym obszarze w związku z ryzykiem wystąpienia epidemii w celu podjęcia określonych w ustawie działań przeciwepidemicznych i zapobiegawczych dla zminimalizowania skutków epidemii”. Stan zagrożenia epidemicznego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej został wprowadzony Rozporządzeniem o stanie zagrożenia epidemicznego². Zgodnie z jego § 1 stan zagrożenia epidemicznego obowiązywał od 14 marca 2020 r. do odwołania. Stan zagrożenia epidemicznego odwołano 20 marca 2020 r.³ W tym samym dniu rozporządzeniem o ogłoszeniu stanu epidemii na terenie Rzeczypospolitej Polskiej⁴ wprowadzono stan epidemii.

Co istotne, pomimo odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i utraty mocy przez rozporządzenie, na podstawie którego stan ten wprowadzono, zachowują ważność decyzje, polecenia, wytyczne i zalecenia (np. decyzja ws. obowiązku odbycia kwarantanny) wydane w związku z ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemicznego⁵.

2. Czym jest wprowadzony 20 marca 2020 r. stan epidemii?

Stan epidemii zgodnie z art. 2 pkt 22 ustawy o chorobach zakaźnych oznacza „sytuację prawną wprowadzoną na danym obszarze w związku z wystąpieniem epidemii w celu podjęcia określonych w ustawie działań przeciwepidemicznych i zapobiegawczych dla zminimalizowania skutków epidemii”. Stan epidemii został w Polsce wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, które obowiązuje od 20 marca 2020 r.

Różnica między stanem zagrożenia epidemicznego a stanem epidemii sprowadza się w zasadzie do stwierdzenia przez uprawniony organ – którym w skali kraju jest minister właściwy do spraw zdrowia – że sytuacja w kraju nie wskazuje już (tylko) na ryzyko wystąpienia epidemii, ale że liczba zakażeń lub zachorowań na chorobę zakaźną jest wyraźnie większa niż we wcześniejszym okresie albo że występują zakażenia lub choroby zakaźne dotychczas niewystępujące. W pewnym uproszczeniu można powiedzieć, że to oficjalne stwierdzenie, że sytuacja sanitarno-epidemiologiczna w państwie uległa pogorszeniu.

1 Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi; Dz.U. z 2019 r. poz. 1239, ze zm.; dalej: „ustawa o chorobach zakaźnych”.

2 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego; Dz. U. poz. 433, ze zm.; dostęp online: <http://dziennikustaw.gov.pl>; dalej: „Rozporządzenie o stanie zagrożenia epidemicznego”.

3 Patrz: § 1 i § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego; Dz. U. poz. 490.

4 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii; Dz. U. poz. 491; dalej: „Rozporządzenie o ogłoszeniu stanu epidemii”.

5 § 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego.

Z praktycznego punktu widzenia nie musi to jednak oznaczać wprowadzenia dalej idących ograniczeń w funkcjonowaniu społeczeństwa, ponieważ zasadniczo arsenał środków dostępnych władzy wykonawczej i przewidzianych w ustawie o chorobach zakaźnych jest taki sam, choć kilka uprawnień rząd i administracja rządowa uzyskują dopiero po wprowadzeniu stanu epidemii (np. skierowanie lekarzy do pracy przy zwalczaniu epidemii). To uprawniony podmiot (np. Minister Zdrowia, Rada Ministrów) każdorazowo w drodze rozporządzenia decyduje o zastosowaniu środków, które są konieczne i wystarczające w danej sytuacji (epidemii czy zagrożenia epidemicznego). Najczęściej jednak w związku z trwaniem stanu epidemii liczba i intensywność restrykcji wprowadzana przez organy władzy wykonawczej będzie większa niż była w stanie zagrożenia epidemicznego. W każdej bowiem chwili Minister Zdrowia może zmienić dowolny przepis w obowiązującym Rozporządzeniu o ogłoszeniu stanu epidemii, co miało miejsce np. 24 marca 2020 r.⁶ Aktualnie podstawowym aktem normatywnym określającym zasady postępowania w ramach trwającego stanu epidemii jest Rozporządzenie Rady Ministrów z 31 marca 2020 r.⁷, które zostało zmienione już dzień później⁸.

Co do zasady ograniczenia i obostrzenia wynikające z innych aktów prawnych wydanych w czasie zagrożenia epidemicznego nadal obowiązują w stanie epidemii.

3. Jakie ograniczenia wprowadzono w związku z ogłoszeniem stanu epidemii?

Wśród najważniejszych ograniczeń obowiązujących w związku z wprowadzeniem stanu epidemii należy zaliczyć:

- a. do 11 kwietnia br. we wszelkiego rodzaju ceremoniach religijnych może brać udział maksymalnie 5 osób. Do liczby tej nie wlicza się sprawujących liturgię oraz – w przypadku pogrzebu – osób zatrudnionych przez zakład pogrzebowy. Należy podkreślić, że właściwe tu przepisy prawa nie odnoszą się jedynie do Kościoła katolickiego, ale do wszystkich związków wyznaniowych. Stąd możliwe jest przyjęcie, że w ramach „sprawujących” liturgię należy uznać także koniecznych posługujących;
- b. od 12 kwietnia do odwołania w ceremoniach religijnych będzie mogło uczestniczyć maksymalnie 50 osób. Do tej liczby będzie wliczać się celebransów, służbę ołtarza oraz – w przypadku pogrzebu – pracowników zakładu pogrzebowego⁹;
- c. zakaz organizowania przez kościoły i inne związki wyznaniowe zgromadzeń¹⁰;
- d. zakaz przemieszczania się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – wyjątkiem jest tu m.in. przemieszczanie się w celu sprawowania lub uczestnictwa w kulcie religijnym¹¹
- e. wstrzymanie od 15 marca 2020 r. do odwołania przemieszczania się pasażerów w transporcie kolejowym poza granice Rzeczypospolitej Polskiej¹²;
- f. obowiązek odbycia, z niewielkimi odstępstwami, obowiązkowej kwarantanny przez osoby, które przekroczyły granicę Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez osoby z nimi wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące¹³;

6 Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 24 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, Dz. U. poz. 522; dalej: rozporządzenie zmieniające.

7 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, Dz. U. z 2020 r., poz. 566; dalej: Rozporządzenie Rady Ministrów.

8 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, Dz. U. z 2020 r., poz. 577.

9 § 9 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 7 ust. 1 pkt 3a Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii.

10 § 14 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 11a Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii.

11 § 5 pkt 4 Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 3a ust. 1 pkt 4 Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii.

12 § 2 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 2 ust. 1 Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii.

13 § 2 ust. 2 pkt 2 Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 2 ust. 2 pkt 2 Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii. Co istotne, nie jest tu wydawania odrębna decyzja administracyjna, a obowiązek odbycia kwarantanny obowiązuje z mocy prawa, w związku z przekroczeniem polskiej granicy.

- g. zakaz prowadzenia działalności przez lokale gastronomiczne z wyjątkiem przygotowywania i podawania dań na wynos, a także obsługi pasażerów przez restauracje w środkach transportu¹⁴;
- h. zakaz organizacji imprez, targów, wystaw, kongresów, konferencji i spotkań¹⁵;
- i. zakaz organizacji wszelkich wydarzeń o charakterze kulturalnym i rozrywkowym, takich jak m.in. koncerty czy seanse kinowe¹⁶;
- j. zakaz prowadzenia działalności związanej ze sportem, rozrywkowej i rekreacyjnej¹⁷ (np. kluby taneczne, baseny, siłownie, kluby fitness, kluby spotkań, escape roomy);
- k. zakaz prowadzenia działalności związanej z konsumpcją i podawaniem napojów¹⁸;
- l. ograniczenie działalności bibliotek, muzeów, pozostałej działalności kulturalnej;
- m. ograniczenie działalności w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego;
- n. ograniczenie działalności galerii handlowych.
- o. zakaz prowadzeniem usług hotelarskich (z wyłączeniem realizacji usług polegających na zapewnieniu miejsca zakwaterowania dla osób: objętych kwarantanną lub izolacją, albo wykonujących zawód medyczny lub w związku z wykonywaniem przez nie czynności zawodowych lub zadań służbowych, lub pozarolniczej działalności gospodarczej, lub prowadzenia działalności rolniczej).

14 § 8 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 6 ust. 1 pkt 1 lit. a Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii.

15 § 8 ust. 1 pkt 1 lit. b Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 6 ust. 1 pkt 1 lit b Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii: [w okresie trwania stanu epidemii ustanawia się czasowe ograniczenie], prowadzenia przez przedsiębiorców w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców oraz przez inne podmioty, działalności związanej z organizacją, promocją lub zarządzaniem imprezami, takimi jak targi, wystawy, kongresy, konferencje, spotkania, włączając działalności polegające na zarządzaniu i dostarczaniu pracownikom do obsługi terenów i obiektów, w których te imprezy mają miejsce”.

16 § 8 ust. 1 pkt 1 lit. e Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 6 ust. 1 pkt 1 lit c i e Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii: [w okresie trwania stanu epidemii ustanawia się czasowe ograniczenie], prowadzenia przez przedsiębiorców w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców oraz przez inne podmioty, działalności twórczej związanej z wszelkimi zbiorowymi formami kultury i rozrywki, a także działalności związanej z projekcją filmów lub nagrań wideo w kinach na otwartym powietrzu lub w pozostałych miejscach oraz działalności klubów filmowych”.

17 § 8 ust. 1 pkt 1 lit. d Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 6 ust. 1 pkt 1 lit d Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii.

18 § 8 ust. 1 pkt 1 lit. f Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 6 ust. 1 pkt 1 lit f Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii.

II. Organizowanie kultu religijnego w okresie stanu epidemii

4. Kto ma obowiązek zapewnić przestrzeganie zarządzeń państwowych podczas sprawowania Mszy św. lub pogrzebu?

Obowiązek wprowadzenia w życie podczas liturgii ograniczeń w dopuszczalnej liczbie jej uczestników spoczywa na proboszczu parafii lub rektorze kościoła, w którym ma być sprawowany kult. Należy pamiętać, że ścisłe dostosowanie się do aktualnych ograniczeń w tym zakresie jest obowiązkiem duchownych, którym powierzono pieczę nad daną świątynią.

Oczywiście nie oznacza to, że proboszcz/rektor kościoła ma obowiązek osobiście dbać o to, aby podczas sprawowania liturgii we wnętrzu świątyni, jak i na zewnątrz niej nie przebywało więcej niż 5 osób. Zadanie to może zostać delegowane pracownikowi parafii (np. zakrystianowi) lub innej upoważnionej osobie. Należy jednocześnie podkreślić, że ustawodawca sformułował przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z myślą o wszystkich związkach wyznaniowych, a więc nie tylko dla Kościoła katolickiego. Stąd ustalenie liczby „celebransów” następuje na podstawie prawa wewnętrznego wspólnoty wyznaniowej, co pozwala przyjąć, że do limitu pięciu uczestników liturgii nie wlicza się niezbędnych posługujących. Należy jednocześnie zasygnalizować, że kwestia poniesienia ewentualnej odpowiedzialności przez duchownego, który nie dostosowałby się do powyższych zasad, nie została jednoznacznie rozstrzygnięta przez prawodawcę. Podnoszone są wątpliwości prawne co do tak daleko idących ograniczeń.

Jeżeli na Mszy św. pojawiłoby się więcej niż 5 osób, powinno poinformować się je o obowiązujących ograniczeniach i związanej z tym niemożności fizycznego uczestnictwa w liturgii. Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski zaleca, aby w przypadku trudności w ustaleniu, kto jest uprawniony do wzięcia udziału w danej celebracji, pierwszeństwo przyznać zamawiającemu intencję.

Warto także zasygnalizować, że przepisy regulujące omawiane tu kwestie – a zwłaszcza sankcje za ich nieprzestrzeganie – są niejednoznaczne. Stąd w wyniku zaistnienia ewentualnego sporu pomiędzy duchownym a organami porządku warto dążyć do ich polubownego rozwiązania lub zainicjować postępowanie, w którym, wszelkie wątpliwości prawne będą mogły zostać wyjaśnione.

5. Czy można zorganizować Mszę św. polową lub w prywatnych pomieszczeniach?

Od 25 marca 2020 r. obowiązuje zakaz organizowania wszelkich zgromadzeń przez kościoły i inne związki wyznaniowe¹⁹. Zakaz ten nie ogranicza się jedynie do zgromadzeń w sensie ustawy Prawo o zgromadzeniach²⁰, stąd też niedopuszczalne jest organizowanie Mszy św. poza świątyniami (tzw. po-

¹⁹ § 14 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Rady Ministrów, wcześniej § 11 ust. 2 Rozporządzenia o ogłoszeniu stanu epidemii.

²⁰ Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. Prawo o zgromadzeniach, Dz.U. z 2019 r. poz. 631.

lowych), w których miałyby uczestniczyć więcej niż pięć osób. Nie ma przy tym znaczenia np. możliwość rozproszenia uczestników.

W przypadku zaś liturgii sprawowanych w innych pomieszczeniach niż przeznaczone do tego kościoły lub kaplice, również należy zachować obowiązujące ograniczenia w dopuszczalnej liczbie uczestników.

6. Czy Adoracje Najświętszego Sakramentu zostały zakazane?

W myśl obowiązujących przepisów kult religijny może być sprawowany – ustawodawca wprowadził „jedynie” drastyczne ograniczenia w dopuszczalnej liczbie jego uczestników. Stąd nieprawdziwym jest twierdzenie, jakoby „kościół zostały zamknięte”. Pod warunkiem przestrzegania obowiązujących norm, w świątyni może odbywać się zarówno liturgia, jak i prywatne formy modlitw. W tym sensie nie ma przeszkód, aby w kościołach wystawiać do adoracji Najświętszy Sakrament, dbając jednocześnie, aby jednorazowo w ich wnętrzu nie znajdowało się więcej niż 5 osób.

Warto pamiętać, że zgodnie z rozporządzeniem zmieniającym od 25 marca 2020 r. wprowadzono zakaz przemieszczania się osób przebywających na terenie Polski. Wyjątki od tego zakazu dotyczą m.in. przemieszczania się w celu sprawowania lub uczestniczenia w sprawowaniu kultu religijnego, w tym czynności lub obrzędów religijnych. Nie wdając się w szczegóły, wystarczy stwierdzenie, że w prawie polskim przez „kult, czynności i obrzędy religijne” rozumie się wszelkie czynności rytualne praktykowane przez dane wyznanie, sprawowane zarówno zbiorowo, jak i indywidualnie. W związku z tym obowiązujący zakaz w przemieszczaniu się nie dotyczy wyjścia do kościoła w celu uczestnictwa w liturgii, skorzystania z sakramentów świętych czy prywatnej modlitwy, nawet jeśli świątynia znajduje się w innej miejscowości niż zamieszkuje wierny.

7. W jaki sposób zorganizować spowiedź i sprawowanie innych sakramentów?

W Kościele katolickim dostęp do sakramentów i innych dóbr duchowych jest prawem każdego, odpowiednio usposobionego, wiernego. Jednocześnie praktykowanie religii stanowi jedno z fundamentalnych praw człowieka, gwarantowane przez Konstytucję RP i wiele aktów prawa międzynarodowego. Korzystanie z tego prawa nie może zostać zakazane nawet w nadzwyczajnych sytuacjach. Oczywiście nie oznacza to, że prawo to nie podlega ograniczeniom – jednak nigdy nie mogą one spowodować zupełnego pozbawienia wierzących możliwości praktykowania przez nich religii w jakiegokolwiek formie.

Skoro zaś sprawowanie kultu nie zostało zabronione w czasie trwania stanu epidemii, a jednocześnie wierni mogą swobodnie przemieszczać się w celu praktykowania religii, istnieje możliwość zapewnienia im korzystania z sakramentów, w tym np. spowiedzi. Jednak w każdym przypadku należy zachować normy związane z dopuszczalną liczbą przebywających w jednym czasie w kościele (do 11 kwietnia jest nią maksymalnie 5 osób, od 12 kwietnia do odwołania maksymalnie 50 osób).

Należy podkreślić, że władze państwowe nie wydały żadnych specjalnych norm dotyczących tego rodzaju aktywności duszpasterskiej. Stąd to na duszpasterzach spoczywa obowiązek takiego zorganizowania sprawowania sakramentów – w tym sakramentu pokuty – aby nie narażać szafarzy i wiernych na ryzyko zakażenia. W wielu diecezjach wydano już zalecenia co do zapewnienia odpowiedniej dezynfekcji konfesjonałów czy też umożliwienia spowiedzi poza konfesjonałem w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach (np. w zakrystii czy na plebanii). Jednak zalecenia te w żadnym wypadku nie mają mocy prawa państwowego. Konieczność ich przestrzegania wynika nie tyle z przymusu, co z odpowiedzialności za zdrowie szafarzy i wiernych. Spowiedź poza konfesjonałem, w odpowiednio przygotowanym w tym celu pomieszczeniu, może okazać się szczególnie dobrym rozwiązaniem podczas trwającego stanu epidemii.

Warto także zasygnalizować konieczność przypomnienia wiernym dyscypliny Kościoła odnośnie wypełnienia obowiązku spowiedzi i Komunii św. wielkanocnej czy też postępowania w przypadku fizycznej lub moralnej niemożności skorzystania z sakramentalnej pokuty i pojednania (zwłaszcza w zakresie praktyki tzw. żalu doskonałego).

W przypadku sprawowania sakramentów w zakładach opieki zdrowotnej czy innych tego rodzaju podmiotach, istnieje konieczność podporządkowania się przez kapłanów do zarządzeń wydanych zarówno przez władze państwowe, jak i dyrekcje poszczególnych placówek. W praktyce może to oznaczać np. zakaz bezpośredniego kontaktu duchownego z wiernym poddanym izolacji.

8. Czy muszę odwołać pielgrzymkę parafialną? Jeśli tak, to w jaki sposób rozliczyć już zamówione usługi (np. autokar, hotele)?

Do czasu uchYLENIA ograniczeń związanych z wprowadzonym stanem epidemii przeprowadzenie zarówno pielgrzymki krajowej, jak i zagranicznej nie będzie możliwe. Wynika to przede wszystkim z obowiązującego zakazu przemieszczenia się. Co prawda samo ograniczanie się w przemieszczaniu nie dotyczy zmiany miejsca pobytu w związku z praktykowaniem religii, jednak korzystanie z tego prawa nie może doprowadzić do zgromadzenia się w miejscu kultu więcej niż 5 osób. Natomiast wyjazd za granicę w celach religijnych jest niemożliwy co najmniej do 13 kwietnia. Stąd w grę mogłyby wchodzić jedynie niewielkie, krajowe pielgrzymki, maksymalnie do pięciu osób.

Rozliczenia związane z odwołaniem pielgrzymki powinny nastąpić stosownie do postanowień zawartej umowy. Jeżeli skorzystano z usług biura podróży, z pewnością znajdują się w niej postanowienia regulujące sposób postępowania na wypadek niedojścia wyjazdu do skutku. Warto w tym kontekście pamiętać, że zgodnie z art. 47 ustawy o imprezach turystycznych²¹ *Podróżny może odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej w każdym czasie przed jej rozpoczęciem. Zazwyczaj jednak taka decyzja wiąże się z koniecznością uprzedniego potrącenia odpowiedniej i uzasadnionej opłaty za odstąpienie od umowy.*

Otrzymanie pełnego zwrotu wpłat jest możliwe w przypadku „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności, które mogą znacząco wpłynąć na przewóz podróżnych i realizację imprezy turystycznej w miejscu docelowym lub jego najbliższym sąsiedztwie”.

Niewątpliwie do takich nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności należy aktualnie zamknięcie międzynarodowego ruchu lotniczego z Polski i do naszego kraju. Dopiero ta okoliczność, bardziej niż występowanie w danym kraju zachorowań na COVID-19, stanowi mocną przesłankę do odstąpienia od umowy i żądania zwrotu całości wniesionych wpłat.

Do najprostszych pod kątem możliwości zwrotu uiszczonej ceny zakupu za wycieczkę należy sytuacja, w której klient biura podróży wykupił dodatkowe ubezpieczenie obejmujące również koszty rezygnacji. Ubezpieczenie takie gwarantuje ochronę i zwrot kosztów poniesionych w wyniku rezygnacji lub przerwania wyjazdu. Należy jednak zaznaczyć, że nie wszyscy ubezpieczyciele przyjęli na siebie ryzyko ubezpieczeniowe wynikające z wystąpienia epidemii. Zakres uprawnień będzie ściśle skorelowany z zapisami OWU (Ogólnych Warunków Ubezpieczenia).

Warto wskazać, że w ramach tzw. tarczy antykryzysowej planuje się wprowadzenie zmian do ustawy o imprezach turystycznych oraz powiązanych usługach turystycznych. Zgodnie z nimi odstąpienie od umowy

²¹ Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych oraz powiązanych usługach turystycznych; Dz.U. z 2019 r. poz. 548.

o udział w imprezie turystycznej – z powodu epidemii koronawirusa – stanie się skuteczne z mocy prawa po upływie 180 dni od dnia poinformowania o tym fakcie przez podróżnego. Przy czym podróżny będzie miał prawo wyrazić zgodę na otrzymanie od organizatora vouchera do wykorzystania w ciągu roku – jego wartość nie będzie mogła być niższa niż kwota wpłacona na odwiedzaną imprezę turystyczną. Jednak w przypadku, gdy podróżny zdecyduje się na skorzystanie z vouchera, uniemożliwi mu to odstąpienie od umowy.

Natomiast w przypadku, gdy parafia samodzielnie – na własną rękę – organizowała pielgrzymkę, w pierwszym rzędzie należy sprawdzić, czy w zawartych umowach nie znajdują się postanowienia dotyczące sytuacji, w której pielgrzymka nie dojdzie do skutku. Warto pamiętać, że umowa nie musi zostać zawarta pisemnie – stąd jeżeli organizator jej nie spisał, należy odwołać się do ustnych ustaleń stron. W każdym razie najprostszym rozwiązaniem jest polubowne rozwiązanie sprawy.

Jednak należy pamiętać, że z prawnego punktu widzenia istnieje możliwość przyjęcia, że świadczenia składające się na umowę stały się po prostu niemożliwe do spełnienia w wyniku obostrzeń wprowadzonych w ramach stanu epidemii. Wówczas powinno dojść do zwrotu wszystkiego, co strony sobie nawzajem świadczyły – a więc w przypadku, gdy w jego wyniku odbycie pielgrzymki stało się niemożliwe, organizator powinien z powrotem otrzymać wszystkie koszty poniesione w związku z jej organizacją.

III. Prawne i ekonomiczne aspekty zarządzania parafią w czasie stanu epidemii

9. Czy jednostki kościelne prowadzące działalność gospodarczą będą mogły skorzystać z tzw. tarczy antykryzysowej?

Jak wiadomo, wiele wyznaniowych osób prawnych prowadzi działalność gospodarczą. W przypadku proponowanej przez rząd pomocy w ramach tzw. tarczy antykryzysowej nie przewiduje się specjalnych rozwiązań dla podmiotów wyróżnionych ze względu na konfesyjny charakter danej osoby prawnej. Stąd, o ile instytucje kościelne będą spełniać ogólne przesłanki skorzystania z danej formy pomocy, to będą mogły z niej skorzystać. Jednak należy pamiętać, że jest ona kierowana przede wszystkim do przedsiębiorców.

Z tego punktu widzenia dla funkcjonowania podmiotów kościelnych duże znaczenie może mieć pomoc przewidziana w ramach tzw. tarczy antykryzysowej dla organizacji pozarządowych oraz organizacji pożytku publicznego. Zgodnie z ustawą, określaną mianem „tarczy antykryzysowej”²², tego rodzaju podmioty będą mogły liczyć na dopłaty do pensji pracowników (także zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych), jeżeli w wyniku epidemii zanotują spadek przychodów z działalności statutowej. Sama wysokość pomocy zostanie uzależniona od poziomu spadku i wyniesie odpowiednio:

1. co najmniej 30% – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 50% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak nie więcej niż 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika;
2. co najmniej 50% – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 70% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak nie więcej niż 70% kwoty minimalnego wynagrodzenia, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika;
3. co najmniej 80% – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 90% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak nie więcej niż 90% kwoty minimalnego wynagrodzenia, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika.

Pomoc w tym zakresie będzie dysponowana – na podstawie umowy zawartej z organizacją – przez starostę powiatu.

²² Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 568.

10. Jakie wsparcie obejmuje tzw. tarcza antykryzysowa?

Zgodnie z uchwaloną 31 marca 2020 r. ustawą na „tarczę antykryzysową” składa się m.in.:

- 1. Zwolnienie duchownych ubezpieczonych w ZUS z opłacenia składek**
Zwolnienie to będzie dotyczyć ubezpieczonych z tytułu pozostawania w stanie duchownym za okres od 1 marca do 31 maja 2020 r. (zob. pytanie 4).
- 2. Dopłaty do pensji pracowników**
Z propozycji będą mogli skorzystać pracodawcy niezalegający z płatnością podatków oraz należności wobec ZUS, których obroty – w związku z epidemią – spadną o 15% lub 25% (w zależności od przyjętej przed przedsiębiorcą metody obliczeń).
- 3. Zmiany w wymiarze czasu pracy**
Przedsiębiorcy uprawnieni do skorzystania z dopłat do pensji będą także mogli zawrzeć z pracownikami porozumienie o wprowadzenie równoważnego czasu pracy oraz o stosowaniu mniej korzystnych warunków zatrudnienia.
- 4. Możliwość ubiegania się o dofinansowanie przez osoby wykonujące umowę cywilnoprawną.**
Obecnie rozwiązanie to dotyczy umów cywilnoprawnych (np. zlecenia, o dzieło) zawartych najpóźniej 1 lutego 2020 r. oraz nieprzekraczanie przez umówione wynagrodzenie pułapu 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę (tj. 1300 zł brutto).
- 5. Możliwość ubiegania się przez mikroprzedsiębiorców o pożyczkę w wysokości 5000 zł.**
- 6. Podmioty niebędące jednostkami sektora finansów publicznych zyskają możliwość ubiegania się o dotacje pokrywające 100% kosztów inwestycji związanej z przeciwdziałaniem COVID-19.**
- 7. Organizacje pozarządowe oraz organizacje pożytku publicznego zyskają możliwość ubiegania się o dofinansowanie części kosztów pracowników**
Podstawą do skorzystania z tego dofinansowania będzie spadek przychodów z działalności statutowej. Co ważne – z tego rozwiązania będzie można skorzystać także w stosunku do osób pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych, np. umowy zlecenia.

11. Czy warto skorzystać z „wakacji kredytowych” na zaciągnięte zobowiązania parafii wobec banku?

Nie ma wątpliwości, że trwający stan epidemii negatywnie wpływa na finanse parafii, co może spowodować trudności w regulowaniu bieżących zobowiązań, np. spłaty kredytu. Jednym z możliwych rozwiązań tej sytuacji jest skorzystanie z tzw. „wakacji kredytowych” – a więc czasowego zawieszenia spłaty poszczególnych rat. Rzeczywiście wiele banków – a także instytucji państwowych – wskazuje to rozwiązanie jako pożądane w obecnej sytuacji.

Zasady korzystania z „wakacji kredytowych” w pierwszym rzędzie powinny wynikać z postanowień samej umowy kredytu. Stąd w celu ich uzyskania należy w pierwszym rzędzie zapoznać się z tego rodzaju klauzulami umownymi. W przypadku ich braku zawsze istnieje możliwość negocjacji z bankiem. Należy jednak pamiętać, że „wakacje kredytowe” oznaczają jedynie możliwość czasowego zaprzestania spłaty poszczególnych rat, co najczęściej oznacza konieczność „nadrobienia” ich wysokości w dalszym okresie wykonywania umowy lub odpowiedniego przedłużenia terminu spłaty kredytu. Stąd „wakacje kredytowe” nie są tym samym co umorzenie zobowiązania. Zawsze trzeba mieć nad uwagę tę okoliczność, podejmując decyzję o skorzystaniu z takiego rozwiązania.

12. Jakie są uprawnienia posiadają pracownicy instytucji kościelnych w okresie epidemii?

Prawa i obowiązki pracowników instytucji kościelnych są identyczne jak wszystkich innych zatrudnionych – również w okresie epidemii. Należy przede wszystkim pamiętać, że przez ten czas zachowują oni prawo do wynagrodzenia, a pracodawca nie może nakazać im skorzystania w tym czasie z urlopu wypoczynkowego. Jednak regulacje prawne wprowadzone w ramach „tarczy antykryzysowej” pozwalają pracodawcy na negocjowanie z pracownikiem mniej korzystnych warunków zatrudnienia. Skorzystanie z tego rozwiązania może być szczególnie pomocne w przypadku poważnych trudności finansowych z pokryciem pensji osób zatrudnionych przez parafię.

13. Czy i na jakich zasadach pracownicy instytucji kościelnych mogą korzystać z zasiłku opiekuńczego?

Pracownicy instytucji kościelnych mają prawo korzystać z zasiłku opiekuńczego na takich samych zasadach jak wszyscy inni zatrudnieni. Zgodnie z art. 4 tzw. specustawy ws. zwalczania koronawirusa²³, w przypadku zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których uczęszcza dziecko, z powodu COVID-19, ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem w wieku do ukończenia 8 lat przysługuje dodatkowy zasiłek opiekuńczy za okres nie dłuższy niż 14 dni.

Jeśli dziecko, nad którym jest sprawowana opieka ukończyło 8 lat, to nie przysługuje na nie dodatkowy zasiłek opiekuńczy.

Jeśli dziecko, nad którym sprawujemy opiekę, ukończyło 8 lat, rodzic chcący zachować prawo do wynagrodzenia powinien skorzystać w takim przypadku z płatnego urlopu wypoczynkowego przysługującego pracownikowi lub przekonać pracodawcę do wydania rodzicowi polecenia o wykonywaniu pracy zdalnej.

14. Czy pracodawca będący kościelną osobą prawną może nie płacić składki na ZUS?

W obecnym kształcie „tarczy antykryzysowej” nie przewidziano specjalnych rozwiązań dla wyznaniowych osób prawnych. Z tego względu będą one mogły skorzystać z zwolnienia ze składek na ZUS tylko wówczas, gdy spełnią warunki przewidziane dla wszystkich pracodawców. Kluczowe w tym zakresie jest posiadanie statusu przedsiębiorcy zatrudniającego mniej niż dziewięć pracowników.

15. Czy duchowny za okres epidemii ma obowiązek zapłacić składki na ubezpieczenie w ZUS?

Zgodnie z procedowanym projektem „tarczy antykryzysowej” duchowni będący płatnikami składek zostali zwolnieni z obowiązku opłacenia nieopłaconych należności z tytułu składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wypadkowe, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu bycia duchownym, za okres od 1 marca 2020 r. do 31 maja 2020 r. W celu skorzystania z tego zwolnienia należy złożyć wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

23 Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, Dz.U. poz. 374 ze zm.

16. Czy mogę renegotjować umowy zawarte przez parafię, np. na przeprowadzenie remontu plebanii? Czy moi kontrahenci mogą domagać się wprowadzenia zmian do umowy?

Odpowiedź na tak postawione pytanie jest w dużym stopniu uzależniona od treści łączącej strony umowy. Jedną z podstawowych paremii, znanych jeszcze od czasów Imperium Rzymskiego, jest zasada *pacta sunt servanda*, zgodnie z którą „umów należy dotrzymywać”. Dwie podstawowe ścieżki prowadzące do zmiany warunków umowy, zmniejszenia wysokości zamówienia lub wydłużenia terminu jego realizacji to:

1. renegotjacja warunków zawartej umowy i podpisanie ze swoim partnerem handlowym aneksu do zawartej umowy;
2. powództwo do sądu w oparciu o art. 357¹ kodeksu cywilnego.

Zgodnie z art. 357¹ k.c. możliwe jest oznaczenie przez sąd sposobu wykonania zobowiązania, wysokości świadczenia lub nawet orzeczenie o rozwiązaniu umowy. Jest to jednak możliwe przy rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, w sytuacji, gdy nastąpiła nadzwyczajna zmiana stosunków, a spełnienie świadczenia byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami albo groziłoby jednej ze stron rażąco strata, czego strony nie przewidywały przy zawarciu umowy.

W praktyce już samo wezwanie przedsądowe do polubownego rozstrzygnięcia sporu dotyczącego nowych warunków wykonywania danej umowy może doprowadzić do zawarcia ugody lub aneksu do umowy bez angażowania sądu.

Przykładem częstych spraw trafiających w bieżącym tygodniu do kancelarii prawnych są zlecenia od klientów chcących renegotjować zawierane wcześniej umowy najmu lokali przeznaczonych na działalność gospodarczą. W każdej z tych sytuacji podstawę faktyczną wezwań przedsądowych (a później również pozwów) stanowi okoliczność wystąpienia „siły wyższej” – stanu zagrożenia epidemicznego (stanu epidemii) choroby powodowanej przez koronawirusa.

IV. Najważniejsze informacje o funkcjonowaniu podmiotów publicznych w czasie stanu epidemii

17. Czy w okresie epidemii biegnie termin do dostarczenia zaświadczeń do USC o zawarciu „małżeństwa konkordatowego”?

Tak, w obecnej sytuacji zarówno urzędy administracji publicznej, jak i urzędy pocztowe pozostają – co prawda w znacznie ograniczonej formie – otwarte dla interesantów, przynajmniej w zakresie niezbędnym do wykonywania podstawowych czynności. To z kolei oznacza, że duchowny ma możliwość dostarczenia zaświadczenia o zawarciu małżeństwa w formie wyznaniowej oraz zaświadczenia sporządzonego przez kierownika urzędu stanu cywilnego.

Należy pamiętać, że zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym²⁴ duchowny ma obowiązek przekazać stosowne dokumenty do Urzędu Stanu Cywilnego przed upływem 5 dni od dnia zawarcia małżeństwa. Obowiązek ten może zostać wypełniony poprzez nadanie dokumentów listem poleconym. Jednocześnie termin ten ulega zawieszeniu jedynie w przypadku zajścia siły wyższej (art. 8 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego). W obecnej sytuacji wydaje się, że nie ma powodów, aby trwający stan epidemii uznać za siłę wyższą. Należy jednocześnie zaznaczyć, że sytuacja związana ze stanem epidemii jest niezwykle dynamiczna, a podczas jego trwania kierujący poszczególnymi urzędami administracji publicznej mogą ograniczyć ich działalność jedynie do wykonywania niektórych działań. Gdyby tego rodzaju ograniczenia dotknęły właściwy urząd stanu cywilnego, można by uznać, że termin na dostarczenie dokumentów związanych z zawarciem „małżeństwa konkordatowego” uległ zawieszeniu.

Warto na marginesie zasygnalizować, że sama celebracja sakramentu małżeństwa w żadnym wypadku nie została zakazana – należy jednak zachować obowiązujące restrykcje w zakresie dopuszczalnej uczestników liturgii. Analogicznie należy traktować kwestię celebracji innych sakramentów czy sakramentaliów.

18. Mam do załatwienia ważną sprawę urzędową. Za niedotrzymanie terminu grozi mi administracyjna kara pieniężna. Czy mogę załatwić tę sprawę zdalnie – przez Internet?

Tak, można załatwić sprawę elektronicznie. Być może ze względu na ograniczenie otwarcia określonych urzędów oraz potencjalne ograniczenie w funkcjonowaniu placówek pocztowych, konieczne będzie złożenie wniosku za pośrednictwem Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePuap), dostępnej pod adresem: <https://login.gov.pl/login/login>.

²⁴ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. z 2019 r. poz. 2086.

Co istotne, za pośrednictwem ePuap jest możliwe podpisywanie i składanie dokumentów nie tylko jako osoba fizyczna, lecz również jako członek organu zarządzającego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej – w imieniu takiego podmiotu. Aby wysłać pismo w imieniu organizacji, należy założyć profil zaufany takiego podmiotu i dokonać późniejszego wyboru tzw. „kontekstu” (w jakim chcemy złożyć pismo do organu administracji publicznej).

W ten sposób można np. jako prezes zarządu spółki z o.o. czy organ wyznaniowej osoby prawnej, a nie osoba fizyczna, przesłać do urzędu dany wniosek, opatrując go swoim profilem zaufanym po wyborze kontekstu²⁵ spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Profil zaufany ePUAP można również wykorzystać do podpisania innego rodzaju dokumentów, np. umów zawieranych przez przedsiębiorców, którzy chcieliby zachować formę pisemną przy jednoczesnym ograniczeniu osobistego spotkania lub przesyłania umowy pocztą.

Aby podpisać dokument elektronicznie, przy wykorzystaniu profilu zaufanego, należy wejść na stronę <https://www.gov.pl/web/gov/podpisz-dokument-elektronicznie-wykorzystaj-podpis-zaufany>.

²⁵ „Kontekst” stanowi nazwę własną stosowaną na platformie ePUAP.

Podstawowe zalecenia higieniczne dla wiernych i duszpasterzy

dr hab. Andrzej Lewandowicz, internista, geriatra

Stan epidemii koronawirusa SARS-CoV-19 wymaga restrykcyjnego zachowania środków ostrożności.

Niezależnie od obowiązujących norm dotyczących liczby osób gromadzących się w kościele w każdym przypadku wskazane jest przestrzeganie adekwatnych zasad higieny. Powinny one być stosowane także po zakończeniu epidemii, nie odbiegają bowiem od standardów obowiązujących w innych okolicznościach, jak np. wyjścia do sklepu, pracy, podróże autobusem czy tramwajem lub korzystanie z windy.

1. Jakie środki ostrożności powinien podjąć duszpasterz?

Bardzo prosto zapewnić zachowanie bezpiecznego odstępu między wiernymi...

Dobrym rozwiązaniem jest zagrodzenie co drugiej lub co trzeciej ławki biało-czerwoną taśmą z obu stron.

Spowiedź...

Penitenci mogą podchodzić naprzemiennie z jednej i drugiej strony, czekając w kolejce w odpowiednich odstępach.

Po dwóch spowiedziach kratki konfesjonału i materiał izolujący należy spryskać środkiem dezynfekującym – może to być płyn do dezynfekcji – roztwór alkoholu etylowego lub izopropylowego (o stężeniu nie mniejszym niż 60-65%); żele antybakteryjne, 0.1% podchloryn sodu, woda utleniona; gotowe środki odkażające produkowane ostatnio na czas epidemii (UWAGA! muszą być z pewnego źródła. Zbyt niskie stężenie alkoholu nie zniszczy wirusa). Bardzo skuteczne jest mydło i detergenty.

Kapłan musi być bezpieczny.

Folia lub pleksi przed kratkami konfesjonału od strony spowiednika to powszechne rozwiązanie. Jeśli go jeszcze nie ma, można zastosować pleksi także od strony penitenta, co ułatwi późniejszą dezynfekcję i nie spowoduje uszkodzenia krtek.

Kapłan też może być zakażony. Jeśli to możliwe, każdy ze spowiedników powinien spowiadać w swoim stałym konfesjonale. Jeśli to niemożliwie, wskazane są te same środki jak te do dezynfekcji po stronie penitenta.

Warto ułatwić wiernym odpowiednie przyjmowanie Komunii świętej...

Nieznane są badania, które wskazywałyby, że udzielanie przez kapłana suchych komunikantów bezpośrednio do ust, wiąże się rzeczywiście z większym ryzykiem transmisji bakterii lub wirusów, niż przyjmowanie ich nieumyтыми rękami. Udzielanie Komunii świętej osobie klęczącej dodatkowo minimalizuje kontakt kapłana z wiernymi twarzą w twarz.

Wietrzenie... które wykonujemy przecież także w domu.

Kościół powinien być odpowiednio wietrzony po Mszach św.

Taca.

Zebraną tacę należałoby odłożyć na tydzień do worka. Koronawirus, jak i inne patogeny, mogą przetrwać na różnych przedmiotach. Rozwiązaniem jest też dezynfekcja termiczna lub za pomocą przenośnej lampy bakterioobójczej (także wirusobójczej) UV, które można zakupić w sklepach internetowych. Uwaga na oczy.

W każdym wypadku po kontakcie z pieniędzmi należy myć ręce.

2. Jakie środki ostrożności powinien podjąć wierny?

Przede wszystkim...

Jeśli masz objawy infekcji dróg oddechowych, zwykłego przeziębienia albo gdy łamie Cię w kościach jakby była to grypa – zostań w domu. Ogranicz kontakt z domownikami, którzy mają zamiar wyjść. Parz używane przez Ciebie sztuczne wrzącą wodą.

Gdy idziemy do kościoła...

Umyjmy ręce mydłem w domu przez minimum 30 sekund. Unikajmy dotykania twarzy. Chodzi nie tylko o nasze bezpieczeństwo, ale także o bezpieczeństwo innych. Nie wnosimy patogenów chorobotwórczych z domu do innego miejsca.

Gdy otwieramy drzwi i wchodzimy do kościoła...

Poczekajmy, aż wszyscy wyjdą z poprzedniej Mszy, zachowując odpowiednie odległości.

Dotykając klamek, możemy otwierać drzwi także w zwykłych rękawiczkach. Te jednak włożyć należy po przyjeździe do domu do gorącej wody (minimum 65 stopni na 10 min) lub wyprać mydłem albo innym detergen-tem. Koronawirus składa się z białek, kwasów rybonukleinowych i otoczki białkowo-tłuszczowej. Niszczą go m.in. wrzątek, stężone alkohole, mydła i detergenty.

Gdy siadamy w ławkach...

Zachowajmy odstęp co drugą – trzecią ławkę. Starajmy się nie dotykać rękoma ławki. Co najwyżej opierajmy się częścią ubrania – łokciami. Co oczywiste, gdy kichamy lub mamy taki zamiar, lepiej wyjść z ławki i zasłonić się łokciem. Zrozumiałe są reakcje innych wiernych, jeśli robimy to w sposób nieodpowiedni.

Gdy przekazujemy znak pokoju...

Należy wrócić do skinienia głową na odległość. Zwyczaj ten uzasadniony jest względami higienicznymi i może być stosowany także po zakończeniu epidemii. Uścisk dłoni to droga do przenoszenia patogenów chorobotwórczych, a do tego zamieszanie, które wywołuje gwałtowne przemieszczanie się wydychanego powietrza.

Gdy przyjmujemy Komunię świętą....

Nie ma badań naukowych wskazujących, że przyjmowanie Komunii świętej od ręki jest bardziej higieniczne niż przyjęcie Hostii do ust. Najwięcej patogenów chorobotwórczych jest na naszych rękach, więc przyjmowanie Komunii św. na rękę naraża na dodatkowe niebezpieczeństwo zanieczyszczenia nimi Hostii. Co istotne, jeśli przyjmujemy Komunię w postawie klęczącej, to głowa znajduje się niżej od głowy kapłana i ograniczamy kontakt twarzą w twarz, co też wpływa na nasze bezpieczeństwo. Należy wówczas klękać w odpowiednich odstępach, np. dwumetrowych. Istnieje także możliwość przyjęcia Komunii św. duchowej.

Instrukcję można zamieścić na stronie internetowej parafii.

Instytut Ordo Iuris uruchamia również bezpłatną infolinię prawną. Dzięki niej rodziny i parafie, które znalazły się w trudnej sytuacji w związku z zagrożeniem COVID-19, mogą skorzystać z indywidualnej porady prawnej. Infolinia będzie czynna codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach 11:00-17:00

☎ 533 326 803 ✉ koronawirus@ordoiuris.pl

WSPARCIE DARZYŃCÓW

Instytut Ordo Iuris jest fundacją i zakres naszej aktywności jest ściśle uzależniony od funduszy, które pozyskamy na działalność statutową. Ceniąc sobie niezależność, nie korzystamy ze środków publicznych i grantów, których pozyskanie mogłoby ją ograniczać. Naszą działalność prowadzimy tylko dzięki hojności naszych Darczyńców, zwłaszcza tych, którzy wspierają nas regularnie co miesiąc w ramach Kręgu Przyjaciół

(więcej na: www.przyjaciele.ordoiuris.pl)

RAZEM MOŻEMY REALNIE WPŁYWAĆ NA RZECZYWISTOŚĆ!

Darowiznę można przekazać na konto

32 1160 2202 0000 0002 4778 1296

Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
ul. Zielna 39, 00-108 Warszawa

oraz za pomocą przelewów internetowych
Tpay i PayPal (szczegóły na stronie www.ordoiuris.pl)

Strona internetowa poradnika: koronawirus.ordoiuris.pl/parafie